

Danmark som internationalt foregangsland for holistisk børnesyn og uddannelse

- **Lysten til at lære og plads til legens kvaliteter som pejlemærker for OECD Education 2030**

Hvorfor?

Vi har brug for en balanceret, sammenhængende og holistisk tilgang til børns læring og udvikling i en kompleks verden, der er under hastig forandring.

At skabe sig en ny forestilling om læring og skabe et uddannelsessystem, som forbereder børnene på fremtiden, er ikke enkelt; men vi er til hver en tid forpligtede på at sikre så tidssvarende og kvalitetsfyldt uddannelse som muligt.

Uddannelsessystemets fornemste opgave må være at sikre de kommende generationer et afbalanceret sæt af viden, kompetencer og færdigheder, som sætter dem i stand til at navigere i en stadig mere kompleks verden og træffe velbegrundede valg med hensyn til deres egen læring og videre udvikling.

I 2022 befinder vi os i en situation, hvor:

1. Forskning i stigende grad henviser til udviklingen af brugbare pædagogiske tilgange, der understøtter engagerende og aktiv læring i et holistisk perspektiv.
2. Der er et stigende behov for at adressere udfordringer, der vedrører mental sundhed og socialt- og emotionelt velbefindende, samtidig med at et stigende behov for kreativitet, adaptivt engagement og kritisk tænkning gør sig gældende.
3. Der har udviklet sig et mylder af netværk, formålsbestemte organisationer, sammenslutninger, meningsdannere og forskere tilbyder partnerskab og samarbejde i en global forandring af uddannelse.

Sat på spidsen er det overordnede formål med at drive skoler:

1. At udstyre den næste generation med det, de behøver for, at de oplever livskvalitet, glæder, lyst til at bidrage samt at de kan udnytte mulighederne i den aktuelle situation på arbejdsmarkedet og i forretningslivet og dermed bidrage til samfundsøkonomien.
2. Fremme social sammenhængskraft og styrke tilliden til demokratiet.
3. At sikre den næste generations velbefindende.

Vi vil arbejde for yderligere kvalitet i det danske uddannelsessystem, hvor en holistisk og legende tilgang toner vores praksis med undervisning og læring i Danmark.

Hvad er ambitionen?

Vi ønsker at skabe en fremtid, hvor legende tilgange til læring hjælper børn til at blive kreative og engagerede livslangt lærende. Vi ønsker at skabe en fremtid, hvor uddannelsessystemet omfavner børns forudsætninger for at blive kreative og engagerede livslangt lærende.

I den samfundsmæssige kompleksitet, der omgiver os, er uddannelse en nøglefaktor i denne proces:

Hvorfor?

For at unge mennesker skal kunne blomstre både som individer og som medlemmer af samfundet, må uddannelsessystemet understøtte et kompleks af kompetencer, der integrerer viden, færdigheder og holdninger, som tilsammen danner grundlaget for deres livslange læring, engagement og kreativitet.

Hvad?

Systemiske forandring kræver nye indfaldsvinkler til det læringssyn, der ligger til grund for børnenes skolehverdag. Pædagogisk udvikling og kvalitet bliver de afgørende prioriteter, når skolen skal indfri ambitionerne.

Hvordan?

Gode danske traditioner for et holistisk børnesyn og for at prioritere leg skal udgøre et solidt fundament, men også fornys og gentænkes. Derfor skal pædagogik, læringsmiljøer og tilgangen til børns udvikling og læring udvikles – med afsæt i udvekslinger mellem nationale og internationale netværk for uddannelsesudvikling.

Danmark har som nation allerede har gjort store fremskridt i retningen af at udvikle et uddannelsessystem, der fremmer børnevenlige læringsmiljøer, og som har et godt udgangspunkt for at adressere de udfordringer, som nævnes.

Vi ser potentialet til, at Danmark dels kan udvikle et stærkt og børnecentreret uddannelsessystem yderligere, dels kan blive et internationalt foregangsland.

Hvori består udfordringerne?

Udfordring nr. 1: Mistrivsel og manglende lyst til at lære

Vi har aldrig haft mere fokus på, hvad og hvordan vores børn lærer – og alligevel mister mange børn lysten til netop dét. Vi har aldrig haft mere fokus på at uddanne gode pædagoger og lærere – og alligevel søger færre ind på uddannelserne. Vi har skabt et system, hvor ikke alle børn føler sig hjemme. Vi har skabt rammer for pædagoger og lærere, som for få kan se sig selv i.

Vi må tage disse tendenser alvorligt og være sensitive overfor dem. Det kræver forandringer, hvor trivsel og langsigtet lyst til at lære igen bliver centrale prioriteringer for såvel børn som voksne i vores uddannelsessystem.

Udfordring nr. 2: Lighed

Den løbende globalisering af verdensøkonomien og udviklingen af grænseoverskridende værdikæder har ud fra et overordnet perspektiv sat yderligere skub i produktionen af velfærd, rigdom og muligheder for unge mennesker verden over. På den anden side er produktionen af velfærd og fordelingen af den i stigende grad ulige – mellem nationer såvel som indenfor nationer. Dette har udviklet sig til en kilde til utilfredshed, spændinger, migration og protektionisme.

Vi må opmuntre den næste generation til at se muligheder frem for begrænsninger og diskutere de sociale tilstande ud fra principper om fairness og fælles ansvarlighed.

Udfordring nr. 3: Etik

Den accelererende udvikling af informationsteknologien og den udvidede adgang til interaktive platforme har givet stort set talt alle mennesker adgang til og mulighed for at agere på al tænkelig information. Dette giver os en kilde til inklusion og en mulighed for en styrket demokratisk diskurs, da den giver flere mennesker muligheder for at udtrykke deres synspunkter og blive hørt. På den anden side har de mange nye kilder til information og de mange platforme, hvorfra de distribueres, undermineret forestillingen om en fælles referenceramme. Det har banet vejen for en 'post truth era', der giver rum for kynisk propaganda, 'fake news', informationsbobler og vilde konspirationsteorier.

Vi må udstyre den næste generation med et højt niveau i kritisk tænkning, så de kan operationalisere forståelse og principper for udsagns begrundelse og verifikation.

Udfordring nr. 4: Mismatch mellem arbejdsmarkedet behov og den sociale kompetenceprofil

Arbejdsmarkedet er under hastig forandring. Jobs forsvinder og nye jobs bliver skabt både i produktionssektoren og i de administrative brancher. Allerede på nuværende tidspunkt er der fjernet meget manuelt arbejde, og en teknologisk udvikling, der eliminerer de enkleste arbejdsrutiner i administrationen og i forsikrings- og finanssektoren er godt på vej. Når disse jobkategorier lukkes ned, kan det ses som et skridt mod et renere, mere sikkert og mere inspirerende arbejdsmiljø, og set i sammenhæng med den øgede velfærdsproduktion kunne det anses for at være forholdsvis ukontroversielt. Men de nye jobmuligheder, som den øgede produktion kaster af sig, er kun åbne for dem, der har en relevant pakke af kompetencer. Der er en stor efterspørgsel på arbejdskraft med de rette kompetencer; men samtidig forbliver ungdomsarbejdsløshed og regionale uligheder med hensyn til udbud og efterspørgsel af arbejdskraft og uddannelsesmuligheder et alvorligt problem. Denne forandringsproces vil sandsynligvis intensiveres i den kommende årrække.

De næste generationer må forberedes til at forholde sig aktivt til et nyt mønster i udviklingen af muligheder og udfordringer - det vil sige være indstillet som livslangt lærende.

Udfordring nr. 5: Klimaforandringer

Vore miljømæssige udfordringer og det påtrængende problem med klimaforandringer er efterhånden anerkendt på alle niveauer i samfundet. Den kommende generation må inddrages i en diskussion om, hvad der er det rigtige at gøre, hvem der skal betale, og hvad konsekvenserne er, hvis vi ikke gør noget. De må have tillid til deres egne muligheder og undgå desillusion, frygt og handlingslammende ængstelse. I deres skole- og uddannelsesforløb skal de opnå relevant viden kombineret med forestillingsevne og muligheder for at dele vision og agere sammen med andre, så de kan føle sig handlekraftige og modstandsdygtige.

Hvad er OECD Education 2030?

OECD Future of Education and Skills 2030-projektet blev lanceret for at hjælpe lande med at udforske de langsigtede udfordringer, som uddannelse står over for. Som en del af denne proces identificerer projektet de kompetencer (viden, færdigheder, holdninger og værdier), som nutidens elever har brug for at trives i og forme deres verden mod en bedre fremtid i 2030 og fremover. Projektet vil også overveje lærernes profiler, typerne af læringsmiljøer og de institutionelle rammer, der kan hjælpe eleverne med at udvikle disse kompetencer.

Derudover har projektet til formål at bidrage til at gøre processen med læreplansdesign og -udvikling både evidensbaseret og systematisk. Projektet

sigter hverken mod eller involverer foreskrivelse af nationale læseplaner, men søger snarere at etablere et fælles sprog og et fælles rum, inden for hvilket lande individuelt og kollektivt kan udforske problemstillinger, der påvirker udformningen af uddannelsessystemerne.

"Vi står overfor hidtil usete udfordringer – sociale, økonomiske miljømæssige – alt sammen drevet af en accelererende globalisering og en stadigt hurtigere teknologisk udvikling. På den samme tid forsyner disse kræfter os med en myriade af nye muligheder for at gøre menneskelige fremskridt. Skoler kan forberede børnene til jobs, der endnu ikke er skabt, til teknologier, der endnu ikke er opfundet, og til at løse problemer, som vi endnu ikke har en forestilling om. Det er vores fælles ansvar at udnytte mulighederne og finde løsningerne."

- Andreas Schleicher, director for education, OECD

Pre-ample for *The Future for Education and Skills – Education 2030*, OECD 2018.

Hvad er Læringskompasset?

Gennem de seneste par tiår har OECDs syn på uddannelse bevæget sig bort fra et simpelt redskab i den økonomiske politik, hvilket ellers var essensen i de tidlige mandater, som organisationen opererede på. I den seneste version af mandatet ses uddannelse som en selvstændig og højt prioriteret komponent i en sammenhængende politisk ambition, der bringes til torvs under overskriften "Better Policies for Better Lives".

I dette udvidede rum for uddannelsespolitik har OECD bestræbt sig på at inddrage de professionelle miljøer og andre interessenter for at sætte gang i en dialog, hvor deltagerne kan komme overens med behovet for forandring, og hvor det politiske niveau kan få indsigt i dels vilkårene, som de opleves i uddannelsessystemet, og dels hvilke behov, der må tilgodeses, for at de professionelle kan løse den komplekse og multifacetterede opgave, som de har fået. Læringskompasset er udviklet som et af de indledende skridt i denne bestræbelse.

Læringskompasset udgør en 'ramme for læring' og ikke en 'ramme for bedømmelse'. Rammen tilbyder en bred vision om den type af kompetencer, som eleverne skal bruge for, at de kan trives i 2030, og det er ikke nødvendigvis de samme kompetencer, som bliver målt eller for den sags skyld kan måles.

Ved at sætte ord på den mangfoldighed af nytteværdier, som vi ønsker at uddannelsessystemet leverer på, giver rammen mulighed for, at alt det, som ikke bliver målt, eller som ikke kan måles, også bliver værdsat og prioriteret. Samtidig kan rammen bruges i vurderingsinitiativer og hjælpe til at fokusere diskussionen

om, hvilke typer læring man kan prioritere i hvilken kontekst, og hvordan man kan registrere og understøtte elevens fremskridt.

Læringskompasset er heller ikke en 'læseplansramme'. Læringskompasset anerkender vigtigheden af og giver rum for den formelle, non-formelle og informelle læring, der sker parallelt med den uddannelse, der er forankret i formelle læseplaner og anerkendte undervisningsstrategier.

I bevægelsen frem mod 2030 bliver det i stigende grad nødvendigt at anerkende og inkludere en mangfoldighed af læring og de fora, hvori det foregår, det være sig i skolen, hjemme, i nærområdet, og i de mange fællesskaber, som børn indgår i nu om dage.

Læringskompasset kan ses som en brobygning mellem skolehverdagen og det 21. århundredes realitet. The World Economic Forum har i sin seneste 'The Future for Jobs' rapport fra 2020 skitseret det stigende behov for, som det hedder: 'critical thinking and analysis as well as problem-solving, and skills in self-management such as active learning, resilience, stress tolerance and flexibility'. OECDs læringskompasset inviterer os til at indgå i en diskurs om, hvilket indhold og hvilke processer, som skolerne skal tage hånd om, for at vi kan respondere på disse udfordringer.

Samtidig understreges det, at forudsætningen for at vi kan imødekomme de kompetencebehov, som The World Economic Forum har formuleret er, at børnene engageres aktivt i læringsprocessen. Dette ligger til grund for, at begreberne 'student agency' og 'co-agency' fremhæves som grundlæggende.

OECD's Læringskompasset 2030 inviterer os til at deltage i en diskurs om, hvilke kompetencer børnene har brug for, hvorfor de må involveres og hvilke kompetencer lærerne skal have for at de kan facilitere en sådan interaktiv læringsproces i nøjagtig den lokale kontekst, som børnene vokser op i.

Vi ser det som både relevant og nødvendigt, at Danmark såvel profiterer af som bidrager til den internationale udviklingsramme, som OECD Education 2030 udgør.

Se eventuelt mere om: [Læringskompasset](#)

Hvordan kan Danmark profitere og bidrage?

Playful Learning-programmet som national infrastruktur for udvikling og fornyelse

Tidligere i denne tekst er det nævnt, hvordan Danmark kan vise sig som et internationalt foregangsland, når det kommer til at basere et uddannelsessystem på et holistisk børnesyn og legende lærings-syn. Dertil kommer, at vi i Danmark allerede har en velfungerende, national, anerkendt og succesfuld infrastruktur for udvikling af progressiv pædagogik og uddannelsesfornyelse.

Playful Learning-programmet er et landsdækkende initiativ, der arbejder for at bevare og fremme børns lyst til at lære – og pædagoger og læreres lyst til at være. Afsættet er, at de to ting hænger uløseligt sammen, og at leg er en helt afgørende del af løsningen.

Leg er ikke kun for sjov. Leg er børns livskraft. Leg er børns måde at være til på – og helt afgørende for børns måde at lære på. Børn er født med lysten til at udforske, undersøge og eksperimentere. De leger far, mor og børn og lærer om sociale roller. De snurrer rundt om sig selv og lærer, hvor grænserne for deres fysik går. De digter historier og lærer at bruge deres kreativitet.

Når børn begynder i skole, lærer de ofte, at leg ikke hører til i undervisningen. Vi skiller leg og læring ad og mister blikket for, hvad de kan sammen. Legen er alsidig og inkluderende; legen taler lige så mange sprog, som der findes børn. Legen skaber fordybelse og engagement; i legen udforsker barnet, fejler og prøver igen.

I Playful Learning-programmet arbejdes der praksisforankret med at fremme en legende tilgang til udvikling og læring i daginstitutioner og skoler og på pædagog- og læreruddannelserne i hele landet. I fællesskab udforskes det bedste fra legens univers – det nysgerrige, fantasifulde og skabende – og sikrer det en plads i børn og voksnes hverdag.

Med landets seks professionshøjskoler og LEGO Fonden i ryggen, har Playful Learning-programmet siden 2018: etableret legende læringsmiljøer på pædagog- og læreruddannelserne og på skoler i hele landet, iværksat et omfattende forskningsprogram med 12 ph.d.-studerende og 11 seniorforskere, udviklet kompetenceforløb med og til pædagoger og, sammen med undervisere og studerende på landets professionshøjskoler, skabt bedre rammer for fremtidens læring.

Playful Learning-programmet arbejder for daginstitutioner, skoler og uddannelser, hvor børn og unge har lyst til at lære, og hvor pædagoger og lærere har lyst til at være. Playful Learning-programmet står således på skuldrene af dansk uddannelsestradition og bidrager til at forny og kvalificere det pædagogiske fundament i tråd med folkeskolens formål og en solid forankring i hverdagens praksis. Playful Learning-programmet kunne dermed være et oplagt bud på en dansk deltager i OECDs Education 2030.

Se mere på Playful Learning-programmets hjemmeside: playful-learning.dk

